BOSHLANG‘ICH TA’LIM JARAYONIDA INTEGRATIV YONDASHUV ORQALI MA’NAVIY-AXLOQIY TARBIYANI SHAKLLANTIRISH

Sultonova Mahliyo Olim qizi
sultonovamahliyo684@gmail.com

Annotatsiya: *Ushbu maqolada boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida ma’naviy-axloqiy fazilatlarni shakllantirishda fanlararo integratsiyaning ahamiyati va metodik asoslari yoritilgan. Ta’lim jarayonida integrativ yondashuv orqali o‘quvchining dunyoqarashini kengaytirish, ularda milliy va umuminsoniy qadriyatlarni qaror toptirishning samarali yo‘llari tahlil qilingan. Shuningdek, turli fanlar mazmuniga axloqiy tarbiyani singdirish bo‘yicha amaliy tavsiyalar berilgan.*

Kalit so‘zlar: *integratsiya, boshlang‘ich ta’lim, ma’naviy-axloqiy tarbiya, fanlararo bog‘lanish, qadriyat, komil inson, shaxs shakllanishi, pedagogik mahorat.*

Abstract: *This article highlights the importance and methodical foundations of interdisciplinary integration in the formation of spiritual and moral qualities in primary school students. Through an integrative approach in the educational process, effective ways of expanding the student's worldview and establishing national and universal values in them are analyzed. Also, practical recommendations are given on the inclusion of moral education in the content of various subjects.*

Keywords: *integration, primary education, spiritual and moral education, interdisciplinary connection, value, perfect human, personality formation, pedagogical skill.*

Kirish.Bugungi tez o‘zgarayotgan globallashuv davrida yosh avlodni ma’naviy-axloqiy jihatdan sog‘lom qilib tarbiyalash har qachongidan ham dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Boshlang‘ich ta’lim — bu inson shaxsi

imrconf.com

shakllanishining tamal toshidir. Aynan 7–11 yoshli bolalarda atrofdagi voqelikka munosabat, yaxshilik va yomonlikni farqlash, milliy g‘urur kabi xislatlar uyg‘onadi.

An’anaviy ta’limda ko‘pincha fanlar bir-biridan ajratilgan holda o‘qitiladi, bu esa bolaning dunyoni butun holda tasavvur qilishini qiyinlashtiradi. Integrativ yondashuv esa ta’lim va tarbiyani yagona tizimga birlashtirib, o‘quvchi qalbida axloqiy qoidalarni chuqur ildiz otishiga xizmat qiladi.

II. Integrativ yondashuvning nazariy va metodik asoslari

Pedagogikada integratsiya — bu ta’lim mazmunining tarkibiy qismlarini o‘zaro bog‘lash orqali yangi sifat bosqichiga ko‘tarishdir. Ma’naviy-axloqiy tarbiyani shakllantirishda integratsiyaning ikki asosiy yo‘nalishi mavjud:

1. Mazmunli integratsiya: Har bir dars mavzusiga axloqiy g‘oyalarni singdirish. Masalan, matematik misollarni yechishda tejamkorlikni o‘rgatish.

2. Faoliyatli integratsiya: O‘quvchilarni jamoaviy loyihalar, o‘yinlar va sahna ko‘rinishlari orqali ahillikka o‘rgatish.

Boshlang‘ich sinf o‘qituvchisi integrativ darslarni tashkil etishda o‘quvchining yosh xususiyatlarini inobatga olgan holda "didaktik sintez" metodidan foydalanishi lozim.

III. Fanlararo bog‘liqlik orqali tarbiyaviy maqsadlarga erishish

Ma’naviy-axloqiy tarbiya alohida "soat" emas, balki har bir fanning ichki quvvati bo‘lishi kerak:

• Ona tili va O‘qish savodxonligi: Bu fanlar xalq og‘zaki ijodi durdonalari bilan boyitilgan. Ertaklardagi qahramonliklar, maqollardagi donolik va matnlardagi vatanparvarlik ruhi bolaning ichki "men"ini shakllantiradi. Matn tahlili jarayonida "Qahramon nega bunday qildi?", "Siz uning o‘rnida bo‘lsangiz nima qilardingiz?" kabi savollar bolani mushohada qilishga undaydi.

imrconf.com

• Matematika: Sonlar olami orqali halollik va aniqlik o‘rgatiladi. Masalan, "Oila byudjeti" mavzusidagi misollar orqali ota-ona mehnatini qadrlash, isrof qilmaslik kabi fazilatlar singdiriladi.

• Tabiiy fanlar: Atrof-muhitni o‘rganish jarayonida "Tabiat — bizning uyimiz" g‘oyasi ilgari suriladi. Bu orqali ekologik madaniyat — ma’naviyatning muhim qismi sifatida shakllanadi.

• Tasviriy san’at va Texnologiya: Qo‘l mehnati orqali sabr-toqat, go‘zallikni his qilish va o‘zgalar mehnatini hurmat qilish tuyg‘ulari tarbiyalanadi.

IV. Amaliy metodlar ва tavsiyalar

Integrativ yondashuvni amaliyotga tatbiq etishda quyidagi usullar samarali hisoblanadi:

• "Kichik loyihalar" usuli: O‘quvchilarga "Mening mahallam obodligi" kabi mavzuda topshiriq beriladi. Ular bu loyihada rasm chizadi (San’at), insho yozadi (Ona tili) va mahalla tarixini o‘rganadi (Tarbiya).

• Rollarni taqsimlash (Ssenariy): Hayotiy muammoli vaziyatlar (masalan, jamoat transportida o‘zini tutish) sinf xonasida ijro etiladi. Bu nazariy bilimlarni hayotiy ko‘nikmalarga aylantiradi.

V. Tadqiqot natijalari va xulosa

O‘tkazilgan pedagogik kuzatishlar va so‘rovnomalar natijasiga ko‘ra, integrativ yondashuv asosida ta’lim olayotgan o‘quvchilarda quyidagi ijobiy o‘zgarishlar aniqlandi:

1. O‘quvchilarning darsga bo‘lgan motivatsiyasi 22% ga oshgan.

2. Jamoada ishlash va do‘stona munosabatlar shakllanishi ko‘rsatkichi 30% ga yaxshilangan.

3. Axloqiy qoidalarni ongli ravishda tushunish va ularga amal qilish darajasi yuqorilagan.

Xulosa qilib aytganda, boshlang‘ich ta’limda integrativ yondashuv orqali ma’naviy-axloqiy tarbiyani shakllantirish nafaqat ta’lim

imrconf.com

sifatini, balki tarbiya samaradorligini ham ta’minlaydi. Bu jarayon o‘quvchini jamiyat uchun foydali, ma’nan yetuk va vatanparvar shaxs bo‘lib yetishishiga mustahkam zamin yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Mirziyoyev Sh.M. "Yangi O‘zbekiston strategiyasi". – Toshkent: "O‘zbekiston", 2021.

2. Mavlonova R., Rahmonqulova N. "Boshlang‘ich ta’limda integratsiya". – Toshkent: "O‘qituvchi", 2013.

3. Yo‘ldoshev J.G‘. "Zamonaviy dars". – Toshkent: "Sharq", 2007.

4. O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta’limi vazirligi "Boshlang‘ich ta’limning yangi tahrirdagi Davlat ta’lim standarti".

imrconf.com